

S. Sayısı : 58

Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 11 ve 19 ncu maddelerinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Dahiliye ve Millî Müdafaa Encümenleri mazbataları (1/352)

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Saya : 71/182 6/2600

2 . X . 1944

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reîsliğine

3634 sayılı Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 11 ve 19 ncu maddelerinin değiştirilmesine dair Millî Müdafaa Vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 31 . VIII . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesiyle birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

Mucip sebepler lâyihası

Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 4 ncu fıslında yer almış bulunan 11 nci maddesi; tevakkufl veya yürüyüş halinde bulunan askerî kıtalara mensup askerî şahıslar ve erler ve bunlara ait hayvan, eşya ve malzeme askerî binaların mevcut olmaması veya kâfi gelmemesi halinde evvelce yazım neticesinde kaydı tesbit edilmiş olan Devlete, hususi idarelere, belediyelere, vakfa, cemiyetlere, şirketlere ve cemiyetlere ait bina, ahır ve mağazaların ve ambarlara ihtiyaca göre sıra ile vaziyet ve bunların da kâfi gelmemesi halinde boş olanlarından başlayarak ahaliye ait olanlara vaziyet edilerek oralarda iâşe ve muhafaza edilirler ilâh... diye yazılı bulunmakta ve filhakika vaziyeti hâzıra icaplarına göre lüzumlu olan binalar gerçi işbu kanun mucibince tutulmakta ve kira parası verilmekte ise de; cephanelik, mevaddı infilâkiye ve mühimmat gibi şehir içinde ve mahalleler arasında bulundurulması, yangın, nüfus ziyarı gibi sebeplerden dolayı işbu mevaddı müşteilenin bilmeceburiye şehir haricinde ve yine muvakkat bir zaman için gelen birliklerin iskânına lüzumlu olan binaların bulunmaması hasebiyle şehir haricinde ahaliye ait tarla ve arsalar üzerinde ordugâh kurmak zarureti hâsıl olmaktadır.

Tarla ve arsa sahipleri böyle bir işgal karşısında, tarlalarını süreceklelerinden ve mahsul alacaklarından bahsile bu gibi işgale mümanaat etmektedirler.

Lüzumlu olan arazinin 3887 sayılı kanun mucibince istimlâki cihetine gidildiği takdirde yukarıda arz edilen sebepler dâhilinde muvakkat olan işbu işgalin normal halin avdetini mütaakıp tamamen kalkacağından yapılacak istimlâklerden dolayı sarfedilen yüzbinlerce liranın mahvolacağı ve bu müddet zarfında halkın zeriyyatı ve iktisadiyatı bakımından Devlet bütçesinin de müteessir olacağı mülâhazasıyla istimlâk edilmemesi muvafık görülmektedir.

Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanununda arsalar ve tarlalar için binalarda olduğu gibi işgal hakkı ve memleket rayicine göre takdir edilecek bir kira verilir diye kayıt bulunmamasından ordugâh vesair ihtiyaç için lüzumlu arsa veya tarlaların bizzarur sahiplerinin muvafakatının alınması lâ-

zımgeleceği ve böyle bir muvafakat lâhik olmadıkça tutulamayacağı ve şarta bağlı olan hususlar karşısında Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun tatbikına imkân bulunmadığı ve halbuki bu kanunun kabul ve tatbikındaki maksat ve gaye, ordunun umumî veya kısmî seferberlik halinde veya fevkalâde hallerde her türlü ihtiyaçlarını vaktinde temin etmek için ferdin keyif ve arzusuna mahal bırakmamak üzere esaslı tedbirler alınmış olmak gerektir. Bu itibarla, tarla veya arsalarm lüzumu halinde Millî Müdafaa Mükellefiyeti yolu ile tutulması ve memleket rayicine göre takdir edilecek bir kira verilmesi için mezkûr kanunun 11 ve 19 ncu maddelerinin tadiline lüzum görülecek ilişik kanun lâyihası hazırlanmıştır.

Dahiliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Dahiliye Encümeni
Esas No. 1/352
Karar No. 9

5 . I . 1945

Yüksek Reisliğe

3634 sayılı Millî Müdafaa mükellefiyeti kanununun 11 ve 19 ncu maddelerinin değiştirilmesi hakkında Millî Müdafaa Vekilligince hazırlanarak İcra Vekilleri Heyeti kararıyla Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının gönderildiğini bildiren 2 . X . 1944 tarihli Başvekâlet tezkeresi encümenimize tevdi kılındığından Millî Müdafaa Vekâleti mümessilleri hazır olduğu halde okundu ve konuşuldu.

Hükümet lâyihasına bağlı mucip sebepler arasında yazılı olduğu üzere harp mühimması ve patlayıcı maddeler için şehir haricinde olan arsa ve tarlaların işgali gibi zaruretleri karşılamak üzere kanunun 11 ve 19 ncu maddeleri üzerinde teklif dairesinde değişiklikler yapılması esas itibariyle vârit ve muvafık görülmüştür. Şu kadar ki (Tarla ve arsa) mefhumu (Gayrimenkul) tâbirinde mündemiç bulunduğundan teklifin (Binalı ve binasız gayrimenkuller) suretinde ifadesi daha uygun olacağı düşünülmüş ve işgal edilecek tarla ve arsalardan dolayı doğacak zararları dahi Devlet mesuliyeti altına almak için kanunun 17 nci maddesinde bir değişiklik yapılması muktazi bulunmuş olduğundan

bu maksat dâhilinde hazırlanan lâyiha ilişik olarak sunulmuştur.

Havalesi mucibince Millî Müdafaa Encümine tevdi olunmak üzere Yüksek Reisliğe takdim olunur.

Dahiliye En. Reisi	R. V.	M. M.
Tekirdağ	Çoruh	Mardin
C. Uybadın	A. Tüzün	Edip Ergin
Kâtip		
Giresun	Ankara	Balıkesir
Necmi Osten	F. Daldal	Y. S. Uzoay
Bolu	Bursa	Elâzığ
H. Ş. Adal	F. Güvendiren	S. Sağroğlu
Elâzığ	Erzincan	Erzurum
I. Yalçın	Ş. Sömensüer	N. Elgün
Gümüşane	İzmir	Kars
R. Güreli	H. Onaran	E. Özoğuz
Kayseri	Konya	Kütahya
A. H. Kalay	Ş. Ergun	Ö. B. Uşaklı
Malatya	Sivas	Sivas
E. Barkan	Mithat Ş. Bleda	E. Dizdar
Tokad		
A. Galib Pekel		

T. B. M. M.

Millî Müdafaa Encümeni

Esas No. 1/352

Karar No. 12

24 . III . 1945

Yüksek Başkanlığa

3634 sayılı Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 11 ve 19 ncu maddelerinin değiştirilmesi hakkında Millî Müdafaa Bakanlığınca hazırlanarak Başbakanlığın 2 Birinciteşrin 1944 gün ve 6/2600 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan ve Encümenimize de havale buyurulan kanun tasarısı ve Dahiliye Encümeni mazbatasını, Millî Müdafaa, Maliye ve Adliye Bakanlıklarını temsilcileri hazır oldukları halde müzakere edildi.

3634 sayılı Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 11 nci maddesinde ihtiyaç halinde binalara elkonabileceği açıklanmış olduğu halde arsa ve tarlalar hakkında bir kayıt yoktur.

Halbuki cephane ve patlayıcı maddeler gibi şehir ve kasabalar içinde bulundurulması zararlı olan mühimmatın şehir ve kasabalar haricinde muhafazası icabettir. Bundan başka yine muvakkat bir zaman için gelen birliklerin iskânına lüzumlu binaların bulunmaması veya kâfi gelmemesi yüzünden tarla ve arsalarda ordugâh kurmak zarureti hâsıl olmaktadır.

Bu cihetle binalar için kanunun koymuş olduğu hükümlerin tarla ve arsalara da teşmili hakkında Hükümetin yapmış olduğu bu teklif esas itibariyle uygun görülmüştür.

Tasarının birinci maddesiyle değiştirilmesi istenilen 11 nci maddenin birinci fıkrasında, mülkiyet cihetleri sayılan (Devlete, hususi idarelere, belediyelere, vakfa, cemaatlara, şirket ve cemiyetlere ait gayrimenkuller) arasında köylerin tüzel kişiliğine ait gayri menkullerden bahsedilmediğinden; halbuki, köylere ait çayır ve harmanyeri ve diğer gayrimenkuller üzerinde de aynı zaruretler olabileceğinden bu fıkrada (belediyelere) kelimesinden sonra (Köylerin tüzel kişiliğine) kelimesinin ilâvesi muvafık görülmüştür.

Bundan başka tasarının değişik yerlerinde (gayrimenkuller) kelimesinden sonra (tarla ve arsalardan) dan da ayrıca bahsedilmekte olduğun-

dan gayrimenkuller kavramında mündemîç bulunan (arsa ve tarlalar) kelimeleri fazla görülmüş ve Dahiliye Encümeninin (binalı ve binasız gayrimenkuller şeklinde yaptığı değişiklik kabul olunmuştur. Yine 11 nci maddenin 4 nci fıkrasında (ambar, mağaza ve ahırlar) diye sayılan yerler diğer düzeltmelere müvazi olarak (gayrimenkuller) şeklinde düzeltilmiş ve fıkra yinden yazılmıştır.

Aynı maddenin 6 ncı fıkrasında (tarlalardan halkın ekip biçeceği kadar tarlası işgal edilmez) denilmektedir. Halbuki bu tarlalar tüzel kişiliklere de ait bulunabileceğine göre bu fıkradaki halkın kelimesi kaldırılarak (sahiplerinin veya işletenlerin) şekline konulması açıklık bakımından faydalı görülerek o suretle yazılmıştır.

Tasarıda mevcut olmayıpta bu tasarı ile ilgili görüldüğü için Dahiliye Encümenince değiştirilerek mazbatasına yazılmış olan 17 nci madde dahi uygun görülerek aynen kabul olunmuştur.

Bu esaslara göre değiştirilmiş olan kanun tasarısı Encümenimizce oy birliği ile kabul olduğundan Kamutaya havale buyurulmak üzere saygı ile sunulmuştur.

M. M. En. Reisi	M. M.	Kâtip
Sinob	Ağrı	Konya
C. K. Incedağın	H. Tuğaç	V. Bilgin
Bolu		Bursa
A. Alptöğün		A. Atlı
Bursa		Çankiri
N. Tınaz		Dr. A. Arkan
Diyarbakır	Erzurum	Erzurum
K. Sevüktekin	A. Akyürek	Z. Soydemir
Gaziantep	Gümüşane	Hatay
Dr. M. Canbolat	Ş. Erdoğan	E. Durukan
İsparta	İstanbul	Kars
C. Tüzemen	Ş. A. Ögel	H. Durudoğan
Kırklareli	Mardin	Sürid
K. Doğan	A. Uras	B. Türkay
Tekirdağ		Tokad
Rahmi Apak		S. Çelikkol

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

3634 sayılı Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 11 ve 19 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası

MADDE 1. — 3634 sayılı Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 11 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 11 — Tevakkuf veya yürüyüş ve ledelicap konus halinde bulunan askerî kıtalara mensup askerî şahıslar ve erler ve bunlara ait hayvan, eşya ve malzeme askerî binaların mevcut olmaması veya kâfi gelmemesi halinde evvelce yazım neticesinde kabiliyeti tesbit edilmiş olan Devlete, hususi idarelere, vakfa, cemaatlara, şirketlere ve cemiyetlere ait gayrimenkullere, arsa veya tarlalar ihtiyaca göre sıra ile vaziyet ve bunların da kâfi gelmemesi halinde boş olanlarından başlayarak ahaliye ait olanlara müracaat edilerek oralarda ibate ve muhafaza edilirler. Bu yerleşme ya sahiplerinin membaları gözönünde tutularak iskân namı altında veya bu şartlara riayet edilmeyerek ihtiyac nispetinde ve yerlerinin istiap kabiliyetleri derecesine ve fakat yine içinde oturanların oturma hakları muhafaza edilerek konaklama tarzında yapılır.

İskân ve konaklama, bina sahiplerine, yatak, kap, kacak vermek mecburiyetini tahmil etmez.

İskân edilen yerlerde su ve elektrik gibi şeyler ücretli ise bunların ciheti askeriyeye istihlâk edilen miktarı ödenir.

İhtiyac görülen ambar, ma-

DAHİLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

3634 sayılı Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 11 ve 19 ncu maddelerinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası

MADDE 1. — 3634 sayılı Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 11, 17 ve 19 ncu maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 11. — Tevakkuf veya yürüyüş ve ledelicap konus halinde bulunan askerî kıtalara mensup askerî şahıslar ve erler ve bunlara ait hayvan, eşya ve malzeme askerî binaların mevcut olmaması veya kâfi gelmemesi halinde evvelce yazım neticesinde kabiliyeti tesbit edilmiş olan Devlete, hususi idarelere, belediyelere, vakfa, cemaatlara, şirketlere ve cemiyetlere ait binalı ve binasız gayrimenkullere ihtiyaca göre sıra ile vaziyet ve bunların da kâfi gelmemesi halinde boş olanlarından başlayarak ahaliye ait olanlara müracaat edilerek oralarda ibate ve muhafaza edilirler. Bu yerleşme ya sahiplerinin membaları gözönünde tutularak iskân namı altında veya bu şartlara riayet edilmiyerek ihtiyac nispetinde ve yerlerinin istiap kabiliyetleri derecesine ve fakat yine içinde oturanların oturma hakları muhafaza edilerek konaklama tarzında yapılır.

İskân ve konaklama, bina sahiplerine, yatak, kap, kacak vermek mecburiyetini tahmil etmez.

İskân edilen yerlerde su ve elektrik gibi şeyler ücretli ise bunların ciheti askeriyeye istihlâk edilen miktarı ödenir.

MİLLÎ MÜDAFAA ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

3634 sayılı Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 11, 17 ve 19 ncu maddelerinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Dahiliye Encümeninin birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 11. — Tavakkuf veya yürüyüş ve icabında konus halinde bulunan askerî kıtalara mensup askerî şahıslar ve erler ve bunlara ait hayvan, eşya ve malzeme askerî binaların mevcut olmaması veya kâfi gelmemesi halinde evvelce yazım neticesinde kabiliyeti tesbit edilmiş olan Devlete, hususi idarelere, belediyelere, köylerin tüzel kişiliğine, vakfa, cemaatlara, şirketlere ve cemiyetlere ait binalı ve binasız gayrimenkullere ihtiyaca göre sıra ile vaziyet ve bunların da kâfi gelmemesi halinde boş olanlarından başlayarak ahaliye ait olanlara müracaat edilerek oralarda ibate ve muhafaza edilirler. Bu yerleşme ya sahiplerinin membaları gözönünde tutularak iskân namı altında veya bu şartlara riayet edilmeyerek ihtiyac nispetinde ve yerlerinin istiap kabiliyetleri derecesine ve fakat yine içinde oturanların oturma hakları muhafaza edilerek konaklama tarzında yapılır.

İskân ve konaklama, bina sahiplerine, yatak, kap, kacak vermek mecburiyetini tahmil etmez.

İskân edilen yerlerde su ve elektrik gibi şeyler ücretli ise bunların ciheti askeriyeye istihlâk edilen miktarı ödenir.

Hü.

ğaza ve ahırlar için de aynı suretle muamele olunur.

Tavakkuf halinde geçici müfrez kıtalar ve münferit askerî şahıslar şehirlerde, kasabalarda, köylerde ve münferit hanelerde hep bu tarzda yerleştirilir.

Yukarıda yazılı hallerde bina sahiplerinin iktisadi faaliyetleri ihlâl edilmez. Tarlalardan halkın ekip biçeceği kadar tarlası işgal edilmez. Fazlası varsa ve lüzum hâsıl olursa vaziyed edilir.

Da. E.

(İhtiyaç görülen ambar, mağaza ve ahırlar için de aynı suretle muamele olunur.)

Tevakkuf halinde geçici müfrez kıtalar ve münferit askerî şahıslar şehirlerde, kasabalarda, köylerde ve münferithanelerde hep bu tarzda yerleştirilir.

Yukarıda yazılı hallerde bina sahiplerinin iktisadi faaliyetleri ihlâl edilmez. Tarlalardan sahiplerinin ekip biçeceği kadar kısmı işgal edilmez. Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonunca takdir edilecek fazla tarla kısımlara dahi lüzum hâsıl olursa vaziyed edilir.

M. M. E.

İhtiyaç üzerine işgal edilen gayrimenkullerde de aynı suretle muamele yapılır.

Tavakkuf halinde geçici müfrez kıtalar ve münferit askerî şahıslar şehirlerde, kasabalarda, köylerde ve münferit hanelerde hep bu tarzda yerleştirilir.

Yukarıda yazılı hallerde bina sahiplerinin iktisadi faaliyetleri ihlâl edilmez. Tarlalardan sahiplerinin ve işletenlerin ekip biçeceği kadar kısmı işgal edilmez. Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonunca takdir edilecek fazla tarla kısımlarına da lüzum hâsıl olursa vaziyed edilir.

Madde 17. — Askerî kıtaların iskân edildikleri veya konakladıkları binalı ve binasız gayrimenkullerde sebep oldukları bütün zararlardan Devlet mesuldür.

Sonradan ihtilâfı mucip olmak için mümkün olan hallerde gayrimenkullerin ne halde olduklarını, kullanılmak üzere bırakılmış eşya mevcut ise hal ve vasıflarının işgal eden kıtadan bir subay ile mal sahipleri veya mümessilleri tarafından işgalden evvel imza edilecek zabıt varakasıyla tesbiti mecburiyetidir. Bunun bir sureti komisyona, diğer bir sureti alâkali şahsa verilir.

Madde 17. — Dahiliye Encümeninin 17 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 3634 sayılı Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 19 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 19. — Binaların, arsa ve tarlaların işgaline mukabil sahiplerine memleket rayicine göre takdir edilecek bir kira

Madde 19. — Binalı binasız gayrimenkullerin işgaline mukabil sahiplerine memleket rayicine göre takdir edilecek bir

Madde 19. — Dahiliye Encümeninin 19 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

verilir. Aşağıdaki hallerde iskân ve konaklama parasızdır.

I. Seferberlik yapılan muntakalarda ve seferberlik müddetince aynı kıtaların veya başka kıtaların aynı kimse nezdinde iskân edildikleri veya konakladıkları zaman beş gün.

II. Toplanma mahalline giderken veya toplanma mahallinde aynı veya başka başka kıtaların aynı kimse nezdinde iskânları veya konaklamaları hallerinde her ay için en çok üç gece.

III. Manevra yapan kıtaların iskânları veya konaklamaları hallerinde.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 4. — Bu kanunun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

31. VIII. 1944

Ba. V. ve

Ha. V. V.

Ş. Saracoğlu

M. M. V.

A. R. Artunkal

Ha. V.

Mf. V.

Yücel

Ik. V.

Fuad Sürmen

G. I. V.

Suad H. Ürgüblü

Mü V.

A. F. Cebesoy

Ad. V.

A. R. Artunkal

Da. V.

Hilmi Uran

Ma. V.

F. Ağralı

Na. V.

Sırrı Day

S. İ. M. V.

Dr. H. Alataş

Zr. V.

Ş. R. Hatipoğlu

Ti. V.

C. S. Siren

kira verilir. Aşağıdaki hallerde iskân ve konaklama parasızdır.

1. Seferberlik yapılan muntakalarda ve seferberlik müddetince aynı kıtaların veya başka kıtaların aynı kimse nezdinde iskân edildikleri veya konakladıkları zaman beş gün.

2. Toplama mahalline giderek veya toplama mahallinde aynı veya başka başka kıtaların aynı kimse nezdinde iskânları veya konaklamaları hallerinde her ay için en çok üç gece.

3. Manevra yapan kıtaların iskânları veya konaklamaları hallerinde.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

MADDE 2. — Dahiliye Encümeninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Dahiliye Encümeninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.